

Het huis van de Schout

door Jan Morren

IN HET DORP VELSEN STAAT EEN HUIS dat bekend staat als het Huis van de Schout. Het huis heeft deze naam gekregen omdat hier door de tijd heen enkele schouten van Velsen hebben gewoond. De functie van schout bestond in de lage landen sinds de hoge middeleeuwen. De invulling van het ambt was in een stad anders dan in een dorp. Een dorp maakte veelal deel uit van een heerlijkheid. Een heerlijkheid werd bestuurd door een heer. In het dorp Velsen, dat samen met Santpoort een heerlijkheid vormde, waren dat de heren van Brederode totdat de laatste mannelijke Brederode stierf. Daarna viel de heerlijkheid onder de Staten van Holland en werd deze een banne genoemd. In de 18e eeuw werd de banne van Velsen en Santpoort verkocht aan een rijke Amsterdamse koopman en tot de Franse tijd weer een heerlijkheid. Een heer bestuurde de heerlijkheid maar hij liet de dagelijkse gang van zaken over aan een schout die hij zelf benoemde. De schout had justitiële taken en bestuurlijke verantwoordelijkheid. Hij werd ondersteund door een schepensbank waarvan hij het hoofd was. De schepensbank was lid van een college van oordeelvinders die de rechtspraak (ding) uitvoerde bij rechtszittingen. Daarnaast werden schout en schepenen ondersteund door een secretaris die de administratie voerde bij het innen van belastingen en de verkoop van onroerend goed.

Het huis werd door de tijd heen ook bewoond door schepenen, ambachtslieden en andere ingezetenen van het dorp. Regelmatig is het huis verbouwd. Dit huis heeft door de jaren heen, bij de elkaar opvolgende verbredingen van het Noordzeekanaal, de oever van dit kanaal naar zich toe zien komen. Uiteindelijk moest het bij de laatste kanaalverbreding het veld ruimen en het werd verplaatst naar een andere plek in het dorp. Al met al heeft het huis een bijzondere geschiedenis die begint in de tijd dat het huis een herberg was.

1.
Het verplaatste schouthis aan de
Torenstraat. Foto J. Morren 2016.

Waar het Wapen van Brederode uit hangt

Voor de aanvang van de geschiedenis van het huis gaan we terug naar het jaar 1642. In dat jaar verkocht Cornelis Aerentzoon van Velsen die woonde in Beverwijk, als man en voogd over Heijndricxken Heijndricx een huis, erf en bijgebouwen in het dorp Velsen. Heijndricxken was eerder weduwe van de overleden Adriaen Thonissoon die in zijn leven waard was in het Wapen van Brederode. Adriaen Thonissoon is de oudst bekende eigenaar van het huis. Wanneer hij het in bezit kreeg of het heeft laten bouwen is niet bekend. Het geheel werd verkocht aan Jan Cornelissoon Roos die toen waard was in de herberg die in het pand gevestigd was. Het geheel werd omschreven als een huis en erf waar de genoemde Jan Cornelissoon Roos al langere tijd in woonde. De bebouwing was zeer geschikt om als *gasterij* en boerderij dienst te doen. Het geheel bestond uit een voorhuis, een opkamer, een dubbele kelder, een goede paarden- en koeienstal en daarachter een hooischaar met een schoon erf waar geschoorde *marcken* (afzettingspalen) omheen staan. Hierin konden wel 300 koeien gestald worden. Als laatste nog een schuur om wagens en paarden in te stallen maar die ook geschikt was om als woning te dienen. De verkoopsom bedroeg 2225 gulden. Het geheel werd in het oosten begrensd door de Heerewech (nu de Meervlietstraat), in het zuiden door de Beurwech (later de Noorderdorpstraat). Bij het geheel behoorden de Abelenbomen aan de oostkant van de Heerewech, dit met uitzondering van de grond waar zij op stonden. In die tijd was het wel gebruikelijk dat particulieren in bezit waren van bomen langs de weg. Zij konden die snoeien en het afkomende hout gebruiken als geriefhout. Geriefhout werd gebruikt voor het stoken van open haarden en bakkersovens of andere zaken. Een deel ervan was voor eigen gebruik, de rest kon verkocht worden.

Uit de omschrijving wordt duidelijk dat het hier ging om een herberg en een boerenbedrijf. Uit de opgegeven begrenzing is duidelijk op te maken dat het hier gaat om het latere Huis van de Schout.¹ Voor 1670 kwam Jan Cornelis te overlijden. Hierna zette zijn weduwe Grietje Gerrits de herberg en het boerenbedrijf voort. Maar zakelijk ging het schijnbaar niet goed want in 1670 sloot zij een lening af van 800 gulden tegen een losrente van 32 gulden per jaar. Als onderpand voor deze lening diende het huis en de werf en een perceel land genaamd de Besjescroft dat lag aan de Heerewech. Uiteindelijk redde zij het financieel niet, want in 1675 werd haar failliete boedel door de aangestelde curators verkocht aan Pieter van den Broeck voor 1025 gulden. Pieter was de secretaris van Velsen. Het huis werd omschreven als een huis met erf en werf waar het wapen van Brederode uithangt. Met het uithangende wapen werd bedoeld het uithangbord van de herberg waarop het wapen van Brederode was afgebeeld. De stal, hooischaar en andere boerenzaken werden niet meer genoemd in de transportakte. De weduwe zal al gestopt zijn met het boerenbedrijf. In de akte werd vastgelegd dat het land van de heer De Graaf en het croftje van Dirck Cornelisse mocht uitwateren in de scheidingsloot die ten noorden langs de herberg liep.²

Pieter was in 1662 getrouwd met Magteld Bollart van Enckhuijsen in haar woonplaats Amsterdam. Pieter kwam schijnbaar in geldnood want regelmatig leende hij geld. De eerste keer was dat in 1677, het geleende bedrag was 500 gulden. Als onderpand diende zijn huis met erf op de hoek van de Heerewech en de Beurwech. Bij het huis lag een *plantagie* (tuin) en er werd vermeld dat hij er zelf in woonde. Later in hetzelfde jaar leende hij 250 gulden. Zijn huis, erf en tuin dienden weer als onderpand. Hierbij werd vermeld dat voor het huis het wapen van Brederode stond. We mogen aannemen dat het huis niet meer in gebruik was als herberg. Het wapen van Brederode zal nu als een herkenning aan de gevel gehangen hebben. Het was gebruikelijk in die tijd om aan het huis een herkenningsteken te hangen. Nummerborden kende men in die tijd nog niet. Weer later in hetzelfde jaar leende hij 800 gulden. Opnieuw diende zijn huis op de Hoek van de Heerewech en de Beurwech als onderpand. Het wapen van Brederode werd niet meer genoemd en bij het huis lag

2. Het wapen van Brederode. Vervaardigd Batavia werf, Lelystad. Foto: J. Morren.

nog steeds een *plantagie*. Tevens werd opnieuw vermeld dat hij er zelf in woonde.³ Pieter overleed voor 1689, waarna het huis naar zijn weduwe ging. Het huis was echter nog belast met schulden die hij in zijn leven gemaakt had. Zijn weduwe Machteld kon het financieel niet bolwerken want zij moest voor geld aankloppen bij dominee Fredericus Molerus uit Beverwijk. Zij leende 500 gulden van hem, maar later bleek dat zij dit niet terug kon betalen. In eerste instantie stond zij in 1689 een deel van haar huisraad af aan de dominee ter aflossing van haar schuld. Maar dit was niet voldoende want zij moest uiteindelijk twee huizen in het dorp Velsen verkopen aan de dominee die hier genoemd werd als *bedienaar des Goddelijcks woorts*. De twee huizen stonden aan de Beurwech (later Noorderdorpstraat) tussen de Heerewech en een andere buerwech waarvan we weten dat dit de Achterweg was. Ze werden verkocht voor 1200 gulden, hiervan moesten alle schulden betaald worden die nog op deze huizen rusten. Dit zijn 500 gulden aan de diaconie van Velsen, 250 gulden aan juffrouw Werckhove met de verschuldigde rente, 110 gulden aan Juffrouw Coeklenbie uit Haarlem met de verschuldigde rente en het resterende moest overgedragen worden aan Mr. Seger die advocaat was voor het Hof van Holland. Uit de akte blijkt dat zij een tweede huis bezat dat naast de voormalige herberg stond.⁴

Het huis van de Schout

We komen nu in een periode waarin het huis regelmatig werd bewoond door een schout van Velsen. Omdat regelmatig andere huizen in het verhaal betrokken worden, noemen we het huis gemakshalve het Schoutshuis, om verwarring te voorkomen.

In 1698 vond er een publieke veiling plaats en werd het Schoutshuis verkocht aan Cornelis Born die schout van het dorp Velsen was en Barent Bruininck de oud schepen van het dorp. De akte werd ondertekend door Elisabeth Bruijn, Nicolaus Molerus, de zoon van de dominee, Cornelis van Aalst, Jan van der Mors en de secretaris van Velsen, Thienhoven. Het huis werd verkocht voor 320 gulden en een schuldbrief met een waarde van 320 gulden. Het verkochte werd omschreven als een huis, erf en boomgaard in de Velsbuurt. In het oosten lag de Heerewech, in het zuiden de Buijwech, in het westen de Achterwech en in het noorden het bezit van Pieter Segersen. Uit de combinatie van de begrenzing en de omschrijving van het huis blijkt dat twee huizen samengevoegd waren tot één huis.⁵

Nog in hetzelfde jaar breidde Barent Bruininck zijn bezit uit door de aankoop van een boerderij ten noorden van het Schoutshuis. Hij kocht dit van de erfgenamen van Pieter Zegersen voor 1275 gulden. De schout Cornelis Born was niet lang mede-eigenaar van het huis door zijn overlijden in of voor 1700. De lasthebbers van zijn weduwe verkochten de gerechte helft van het bezit aan de mede-eigenaar Barent Bruininck voor 490 gulden. Barent hield de aangekochte boerderij in bezit tot 1711. Hij was gehuwd met Dirkje Magdalene Brouwer. Barent overleed in of voor 1713. Hij was niet onbemiddeld, wat bleek uit de inventaris van de nagelaten roerende goederen. Hieronder viel een som geld, zilver bestek, 8 zilveren voorwerpen, 2 gouden voorwerpen en 3 obligaties met een gezamenlijke waarde van 2164 gulden.⁶

De volgende eigenaar van het Schoutshuis was Evert Much. Hoe hij in het bezit kwam van het Schoutshuis is in de archieven niet te achterhalen. Evert Much was broodbakker in Velsen en had daar meerdere bezittingen. Zijn bakkerij met een huis stond aan de westkant van de Heerewech ten zuiden van de Engelmundusbeek.⁷ Na het overlijden van Evert ging het Schoutshuis over naar zijn weduwe Trijntje Anthonis Scheepmaker. Na haar overlijden werd haar dochter Chrisje Everts Much de eigenaresse. Zij was getrouwd met Jan Bronsman

1 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 960 fo. 215v.

2 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 962 fo. 145v en inv. nr. 963 fo. 76.

3 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 963 fo. 114r, 114v en 126v.

4 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 918 fo. 100v en 101v.

5 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. inv. nr. 919 fo. 206v.

6 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 965 fo. 213r, inv. nr. 920 fo. 62v en inv. nr. 921 fo. 89v en 93v.

7 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 966 fo. 198v.

die timmerman was in Diemerbrug. Het echtpaar verkocht het Schoutshuis in 1732 aan Leendert van Muyen voor 600 gulden. Leendert was van beroep metselaar en bracht zijn beroep ten nutte van zijn nieuw verworven bezit. In 1740 bouwde hij vier nieuwe huisjes tegen het Schoutshuis en ging hij over tot de renovatie van het huis. De huisjes werden gebouwd langs de Heerenweg.⁸ Evert was eerst getrouwd met Trijntje van den Berg. Uit dit huwelijk kwamen vijf kinderen voort. Evert werd getroffen door het overlijden van Trijntje. Hij hertrouwde met Rebecca Decker.

In of kort voor 1750 kwam Evert te overlijden. Hierna ging de weduwe met de kinderen in 1750 over tot de totale verkoop van het bezit van haar man. Van de vier nieuwe huisjes werd de noordelijke voor 440 gulden verkocht aan Jan van der Berg uit Amsterdam. Het huisje werd verhuurd aan Stoffe Galmaijer voor 24 gulden per jaar. Het huisje ten zuiden hiervan werd uit de erfenis verkocht aan de weduwe Rebecca Decker. Zij had dit voor zeven twaalfde deel in bezit. De overige delen kocht zij voor 158 gulden, 6 stuivers en 8 penningen van haar kinderen. Het huisje werd verhuurd aan Cornelis Swaan voor 24 gulden per jaar. Het volgende huisje ten zuiden van het vorige werd ook verkocht aan de weduwe voor 175 gulden. Ook hiervan had zij zeven twaalfde deel al in bezit. Het huisje was bewoond geweest door Jacob Rijken. De weduwe kocht dus als mede erfgename twee van de kleine huisjes, waarin zij zelf met haar kinderen gingen wonen.

Het meest zuidelijke huisje werd verkocht aan Jacobus Kalker. Dit huisje werd bewoond door Gerrit de Jong. Tevens kocht Jacobus Kalker het Schoutshuis. Dit huis was voor het grootste gedeelte bewoond geweest door de overleden Leendert van Muijen en voor een klein gedeelte door Steven van Spankeren. De beide panden werden verkocht voor 1580 gulden. Bij de bouw van de vier huisjes was de waterlozing, van onder andere het regenwater, aangelegd via het perceel van het Schoutshuis. In alle transport akten moest daarom het recht van waterlozing dat bij deze panden behoorde vastgelegd worden. Verder werd vastgelegd het onderhoud van een gezamenlijke middelste deurstijl en zolderkozijn, het legen van de kuil onder het gezamenlijk secreet (wc) van twee van de huisjes en het onderhoud van de schuttingen en de muren tussen de erven van de huisjes en het Schoutshuis.⁹

We komen nu bij een periode dat het huis een langere periode bewoond werd door een schout van Velsen. Jacobus was een zeer gerespecteerd figuur in het dorp, hij vervulde ook de functie van secretaris. Hij was een zoon van Abraham van Kalker die eerder schout van Velsen was. Hij was in 1750 getrouwd met Petronella Hollebeek. Het kerkelijk huwelijk vond plaats in Beverwijk, waar Petronella woonde. Het burgerlijk huwelijk vond plaats in Velsen onder het luiden van de klokken van de gereformeerde kerk. Jacobus liet het Schoutshuis in 1753 verbeteren en bouwde er een nieuw huisje tegenaan.¹⁰

Jacobus kocht in 1757 de boerderij het Valckje met erf, werf en tuin die lag in het noordelijk deel van het huidige Velsen-Noord. Hij kocht de boerderij van de erfgenamen van Anna Elisabeth Geelvinck voor 525 gulden.¹¹ Hij trof het niet met zijn nieuwe aanwinst want in 1760 brandde de boerderij af en deze werd niet meer herbouwd. In die tijd had Velsen nog geen brandspuit. Mogelijk werd ten gevolge van deze brand Jacobus van Kalker de initiatiefnemer tot het aanschaffen van een brandspuit. Er werd een inzameling gehouden voor het bekostigen van de brandspuit. Deze inzameling was zo succesvol dat nog in het-

8 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 968 fo. 93v en inv. nr. 974 fo. 46r.

NHA. Ambachtsbestuur van Velsen, inv. nr. 112 fo. 136 en inv. nr. 113 fo. 185.

Nationaal Archief Den Haag, toegang 528 inv. nr. 5.

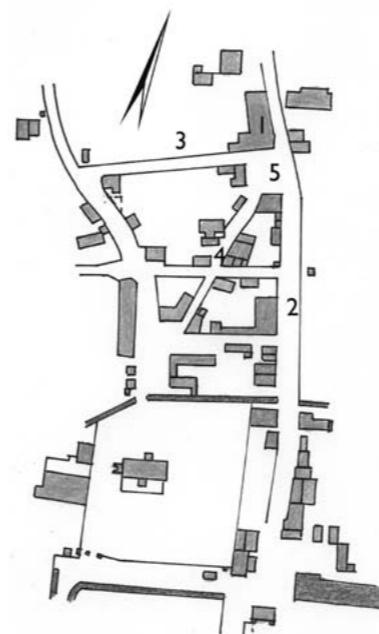
9 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 970 fo. 21r, 23r en 24r. Ambachtsbestuur van Velsen, inv. nr. 116 fo. 158 en 159.

10 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 975 fo. 70v.

NHA. Ambachtsbestuur van Velsen, inv. nr. 116 fo. 158 en 159.

NHA. Doop, trouw en begraafboeken in Velsen.

11 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 970 fo. 134v.

3. Het Schoutshuis en het dorp Velsen in 1760.
1 het huis van de schout met de vier aangebouwde huisjes,
2 de Heerewech,
3 de Buurwech,
4 het Haerlemmervoetpad.
5 het plein, later het plein van Bresser genoemd.
J. Morren naar de brandweerkartaar van het dorp Velsen uit 1760, origineel Noord-Hollands Archief.

zelfde jaar een brandspuit kon worden besteld waarmee branden beter bestreden konden worden.¹² Tevens werd er een kaart gemaakt van het dorp Velsen om te bepalen hoe lang de brandslang moest worden. Deze moest zodanig lang worden dat vanuit de beschikbare waterbronnen alle punten bereikt konden worden voor de aanvoer van het bluswater. Jacobus van Kalker verkocht de grond waarop de boerderij stond in 1777 aan Catharina Bouwens, de weduwe van Pieter Clifford. De grond werd toen gebruikt als tuinderij en bracht 650 gulden op.¹³

Jacobus werd getroffen door het overlijden van zijn vrouw Petronella. In 1777 hertrouwde hij met Adriana van den Bergh. Dit huwelijk was van zeer korte duur, omdat iets meer dan een maand na het huwelijk Jacob kwam te overlijden. Adriana hertrouwde in 1783 met Johan Arnold van Treslong. Hij was *luitenant colonel en capitein ter zee, ten dienste der Vereenigde Nederlanden etc.* Adriana erfde het Schoutshuis en bracht dit mee in haar huwelijk met Johan Arnold. Zij woonde eerst in Velsen maar verhuisde later naar Delft.¹⁴

In 1785 verkochten zij het Schoutshuis aan Daniël van Diepen, *Bedienaar des Goddelijken Woords alhier*, voor 3000 gulden. Het verkochte werd omschreven als een huis met erf, een grote schuur of loods en een klein huisje. De verkoop liep via de lastgever van het echtpaar, haar zoon Dirk van Kalker. Hij was ontvanger van de ordinaris en extra ordinaris verponding van Velsen. Deze belastingen waren een belasting op onroerend goed.¹⁵ Daniël was van 1770 tot 1785 predikant in de gereformeerde kerk te Velsen, de huidige Engelmunduskerk. Hij was getrouwd met Geertruij van Veen die voor haar huwelijk met hem al woonde op de hofstede Wijkzicht ten noorden van het dorp. Daniel was in 1782 eigenaar geworden van de hofstede Meershoef die ook ten noorden van het dorp lag. Gezien de aankopen die hij deed verkeerde Daniël in goeden doen. We mogen aannemen dat het kapitaal van zijn vrouw, die de titel jonkvrouw had, daarin bijdroeg. Op Wijkzicht werd bebouwing gesloopt en de grond van de hofstede werd bij Meershoef gevoegd. In 1787 kocht hij een boerderij die ten westen van Meerzicht lag voor 2672 gulden van Jacoba Elisabeth Dedel. Zij had de hofstede Velserbeek ten westen van het dorp in bezit. De boerderij werd door de Agterweg gescheiden van de hofstede Meershoef. Dat was niet naar de zin van Daniël. Hij vroeg toestemming aan de schout en schepenen van Velsen of hij de weg mocht verleggen naar de andere zijde van de boerderij. Zoals gebruikelijk in die tijd zegde hij bij het verzoek een schenking van 70 gulden toe aan de gereformeerde en rooms-katholieke armen in Velsen. Hij kreeg de toestemming en na de omlegging vormde de boerderij en Meershoef één geheel. In latere tijd stond deze boerderij bekend als de boerderij Van Weelderen. Na de omlegging sloot de Agterweg niet meer aan op de huidige Torenstraat maar eindigde deze meer naar het westen toe tegen de huidige Stationsweg.

Daniël ging in 1785 met emeritaat en verhuisde later naar Haarlem.¹⁶ In 1795 verkocht Daniël het Schoutshuis aan Johannes Haas uit Amsterdam. Voor het huis werd 2000 gulden betaald. In 1793 had hij zijn overige bezittingen in Velsen al verkocht aan Johannes. Het verkochte werd omschreven als een huis, erf en een klein huisje met een klein stukje grond daarachter. De koper moest gedogen dat Jacob Offerman het grote huis bleef huren tot november 1795. Het kleine aangebouwde huis werd verhuurd aan de weduwe van Gerrit Modderman. Ook hiervan moest de koper gedogen dat zij het huisje mocht blijven huren tot november 1795. De huur bleef tot die tijd toekomen aan de verkoper.¹⁷ Van Johannes is verder bijna niets bekend. hij overleed in of kort voor 1802. De executeurs van testament

12 Rolle Siebe, *Een kerk en een handvol Huizen*, de dorpsbrandspuit van 1760 t/m 1930, Velsen 1975 blz. 62.

13 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 36v.
NHA. Doop, trouw en begraafboeken van Velsen.

14 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 36v.

15 Morren J., *Kastelen en buitenplaatsen in Velsen, deel III*, Velsen 2005, blz. 179 t/m 181.

16 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 149r.

17 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 973 fo. 22v en 48v.

verkochten het Schoutshuis in 1802 aan Jan Engelberts voor 1400 gulden. Een gedeelte werd nog verhuurd tot mei 1802 en de huur bleef tot die tijd toekomen aan de verkoper. Jan kon niet lang profiteren van zijn bezit, hij overleed in of kort voor 1804. Zijn weduwe Gararda Elisabeth Morré verkocht het Schoutshuis met de kleine woning aan Cornelis Constantijn van Valckenburg voor 1700 gulden. Cornelis Constantijn was schout en secretaris van Velsen.¹⁸

In 1807 werd Cornelis Constantijn eigenaar van de hofstede Beekvliet die lag aan de Hofgeesterweg in de Hofgeest die hij hetzelfde jaar doorverkocht. In 1810 beëindigde hij zijn functie als schout en secretaris van Velsen. Daarvoor had hij het Schoutshuis in 1808 verkocht aan Frans Heeremans. Deze verkoop wordt alleen maar vermeld in de verpondingsregisters van Velsen; een transportakte is hier niet van te vinden. Cornelis Constantijn zal al een huis in Haarlem bezeten hebben, want eerder bekleedde hij daar al tal van functies en in 1816 werd hij burgemeester van Haarlem. Hij was de laatste bestuurder van Velsen die het Schoutshuis in bezit had.¹⁹

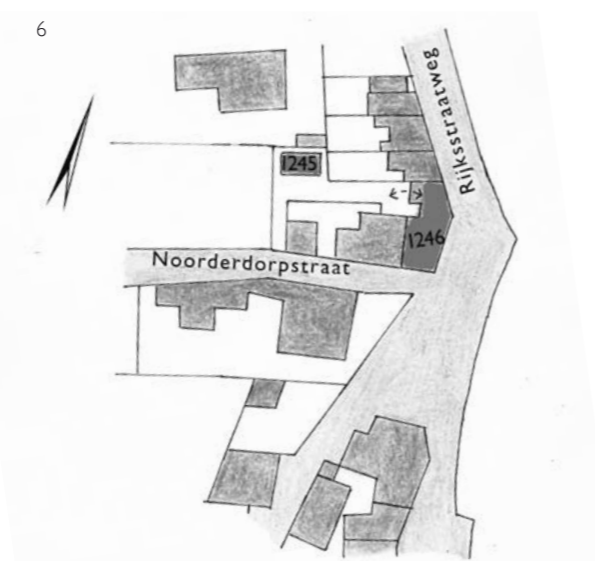
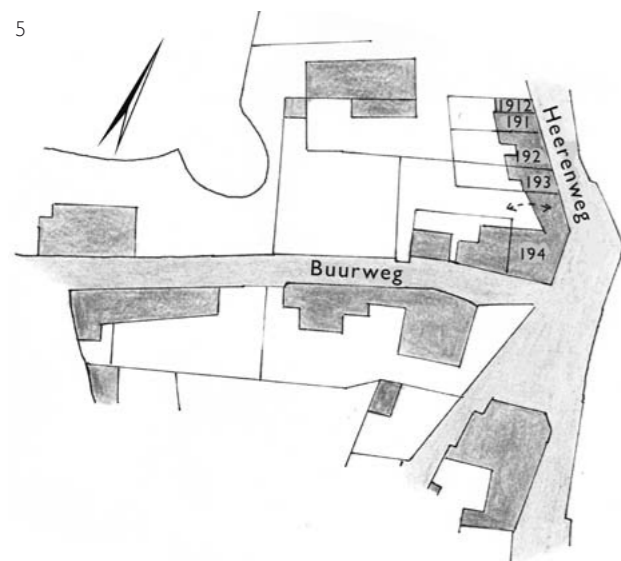
4. Mr. Cornelis Constantijn van Valckenburg, schout en secretaris van Velsen. Noord-Hollands Archief, de beeldbank, NL-HlMnHA_540463085.

Het huis in bezit van middenstanders

Frans Heeremans was gerechtsbode van Velsen en weduwnaar van de in 1807 overleden Margaretha van Velsen. Uit hun huwelijk waren voortgekomen Petronella, Johannes Louwerents, Geertrui Helena, Franciscus, Anthonius, Cornelia en Petrus Johannes. Een korte tijd is Frans nog eigenaar geweest van het hooiland de Smallekamp in de Westbroek van de Velsbroekpolder. Hoe lang Frans Heeremans eigenaar was van het Schoutshuis is in de archieven niet te achterhalen. De eerstvolgende eigenaar die bekend is was Willem Steen. Hij werd als eigenaar vermeld in 1832. Het huis werd kadastraal vermeld als sectie H perceelnummer 194. Willem was in 1765 geboren in Velsen en gehuwd met Hilleljetje Lubbers. Zij was geboren in 1767 in Ebelenkamp bij Bentheim in Duitsland. Willem was winkelier, voor het overige is er weinig van hem bekend. Willem overleed op 79-jarige leeftijd in 1845. Zijn vrouw was in 1843 al overleden. Het huis ging over naar zijn enige erfgenaam, zijn zoon Gerrit Steen die in 1801 was geboren te Velsen. Hij was in 1825 getrouwd met Frederika

5. Het Schoutshuis en zijn omgeving in 1832. Perceel 194 het Schoutshuis. Perceel 191 t/m 193 de in 1740 gebouwde huisjes. J. Morren, naar het kadastrale minuutplan uit 1832.

6. Het Schoutshuis en zijn omgeving in 1867. Perceel 1246 het Schoutshuis. Perceel 1245 het in 1866 gebouwde huis. J. Morren naar een kadastrale wijzigingskaart uit 1867.

18 Morren J., *Kastelen en buitenplaatsen in Velsen, deel II, Driehuis en Velsbroek*, Velsen 2004, blz. 135-146.

19 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 973 fo. 70r, 123v en 124r.
NHA. Kadaster Velsen, art. 711 reeks 1 en 2 en art. 1841.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7792 akte 6.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

Witbaard. Hij was timmerman en zal zijn bedrijf in een gedeelte van het Schoutshuis gevestigd hebben. Zij kregen twee kinderen, Alida Theodora in 1827 en Hille in 1829.

In 1837 werd Gerrit getroffen door het overlijden van zijn vrouw, slechts 40 jaar oud. In 1838 hertrouwde hij met Harmijntje Bergen die 26 jaar oud was. Zij kregen zeven kinderen, Willem in 1839, Jan in 1840, Gerrit in 1843 die overleed toen hij 8 maanden oud was, Gerrit in 1844, Anna Maria Catharina Geertruida in 1847, Harmijntje in 1849 en Nicolaas in 1854.

In 1866 werd er bij het huis een woning gebouwd op het achtererf. In 1873 werd dit huis opgesplitst in drie kleine woningen. In 1875 werd één van deze woningen ingericht als werkplaats. Gerrit kreeg gedurende een korte periode een bekende kostganger in huis, namelijk Jacobus Christiaan Enschedé, die burgemeester van Velsen was van 1853 tot 1892. Zijn Vader Jacobus woonde op het buiten Duinlust aan de Jan Gijsenvaart in het huidige Santpoort-Zuid.

Gerrit overleed op 74-jarige leeftijd in 1875 en zijn vrouw Harmijntje in datzelfde jaar op 63-jarige leeftijd.

Hun nalatenschap bestond uit een huis met verdere getimmerten, een erf en twee keten. De waarde van het geheel werd geschat op 3400 gulden. Daarnaast hadden ze nog hypothecaire obligaties en andere zaken. In 1876 gingen de nog levende kinderen over tot de verdeling van de nalatenschap. Het Schoutshuis wordt toebedeeld aan zijn zoon Gerrit. De geschatte waarde moest hij delen met zijn broers en zusters met aftrek van zijn eigen deel.²⁰

Gerrit junior was in 1875 gehuwd met de 29 jarige Adriana Johanna Smits. Gerrit begint een schildersbedrijf in het huis van de Schout. Het echtpaar kreeg zes kinderen, Gerrit Willem Frederik in 1876, Alida in 1877 die overleed in 1878, Johannes in 1879, Willem Frederik in 1880 die overleed in 1881, Alida in 1882 en Harmijntje Adriana in 1885. Willem Frederik Smits, de schoonvader van Gerrit, kwam in 1890 bij het gezin inwonen. Nicolaas de broer van Gerrit die het beroep van timmerman had en Aaltje Smits de schoonzuster van Gerrit woonden ook in het huis van de Schout.

In 1880 werden de twee kleine woningen en de werkplaats achter op het erf gesloopt. Gerrit overleed in 1891, 41 jaar oud. Zijn weduwe en de kinderen erfden de nalatenschap die bestond uit een woonhuis met schilderswerkplaats en winkel, een erf, tuingrond en poort. Het geheel stond aan de Rijksweg, kadastraal bekend als sectie F perceel nummer 2245 en 2658. Verder een nieuw gebouwd woonhuis met een erf en een perceel bouwterrein aan de Stationsweg, kadastraal bekend als sectie H perceel nummer 2663 en 2664. De Stationsweg liep ten noorden en evenwijdig aan de Noorderdorpstraat. Bij de boedelverdeling kwam het woonhuis met de schilderswerkplaats en winkel met het erf en de tuingrond toe aan de weduwe tegen de geschatte waarde. In het overige kreeg ze haar deel tegen de geschatte waarde. De weduwe zette het schilderbedrijf voort tot 1892. In dit jaar vertrok ze met haar nog thuis wonende kinderen en haar vader naar 's Gravenhage. Aaltje, de zuster van de weduwe, vertrok in 1894 naar Haarlem.²¹ De weduwe verkocht het Schoutshuis op een openbare verkoping, die gehouden werd in hotel Appeldoorn in het dorp Velsen, aan Andries van Zadel Adrianuszoon. De verkoopsom bedroeg 4001 gulden. Andries was schil-

20 NHA. Kadaster Velsen, art. 1659 en 1841.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7980 akte 34.
NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

21 NHA. Kadaster Velsen, art. 1672.
NHA. Hyp. 4, Inv. nr. 7984 akte 94.

7.
Andries van Zadel en zijn vrouw
Elselina Cornelia Brinkman ca. 1903
voor het Schouthuis. In het midden
hun dochtertje Cornelia Eselina.
Foto Noord-Hollands Archief, de
beeldbank, KNA001002206.

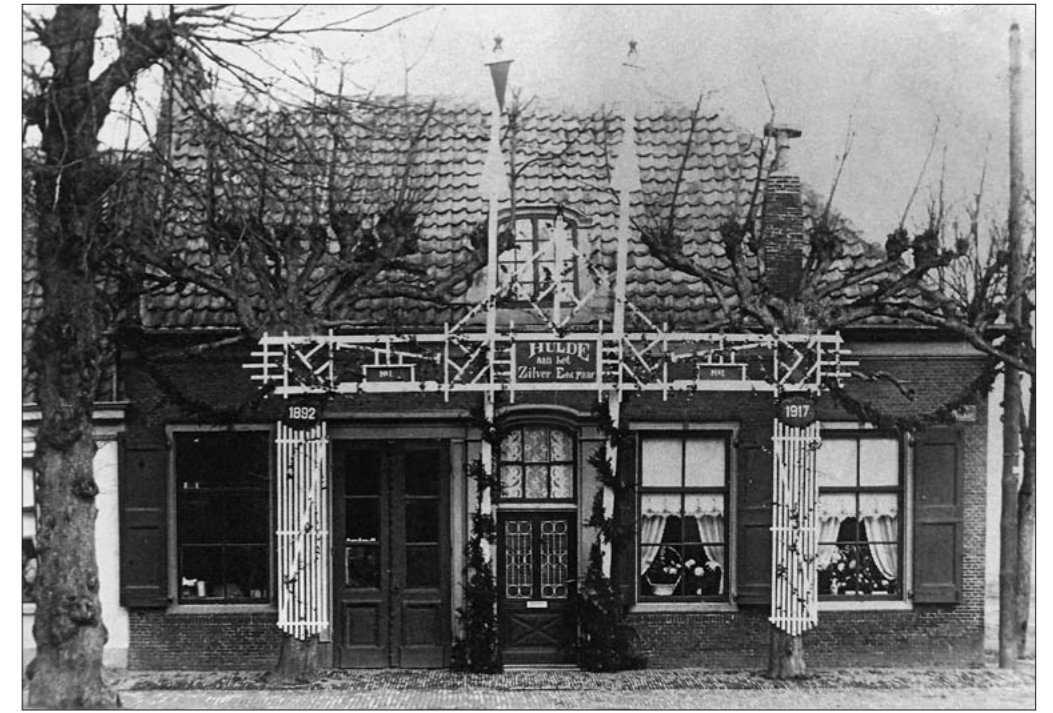
der en zette het schildersbedrijf in het Schouthuis voort.²² Andries was in 1892 getrouwd met Elselina Cornelia Brinkman. Zij kregen twee kinderen: Cornelia Elselina in 1895 en Adriana Bernarda Johanna in 1900. De tweede overleed toen zij zes weken oud was.

Naast het runnen van zijn bedrijf was Andries ook met andere zaken actief binnen de gemeenschap van het dorp. Hij was opperbrandmeester bij de brandweer en kreeg hiervoor een jaarsalaris van 25 gulden. Voor elke keer dat hij uitrukte kreeg hij 5 gulden. Oefeningen waren hierbij niet inbegrepen. Ook was hij president-kerkvoogd bij de Nederlands Hervormde gemeente in het dorp. In 1905 kocht hij samen met Anthonie Gradus Niesen een woning aan de Rijksstraatweg in het dorp op perceel 4193. Andries breidde het bedrijf in 1909 uit door de aankoop van een werkplaats ten westen van het Schouthuis op perceel nr. 4028. Ten tweede kocht hij in dit jaar twee woningen aan de Noorderdorpstraat met de perceelnummers 1867 en 1868 voor 550 gulden.

In 1917 werd er een ijsfeest voor kinderen georganiseerd op de bevroren vijver in het landgoed Velserbeek. Deze werd georganiseerd door de daar wonende familie van Tuijll. In totaal deden er tachtig paartjes mee en er werden vier prijzen uitgedeeld aan de winnende paartjes. De eerste prijs was een paar schaatsen. De wedstrijd stond onder leiding van een commissie waarvan Andries met andere middenstanders uit het dorp deel uitmaakte. Baron van Tuijll kon niet aanwezig zijn omdat hij ziek was en ernstige hoofdpijn had. De vijver lag dicht bij het herenhuis, daarom moest het ijsfeest het zonder muziek doen.

In 1917 vierde het echtpaar Zadel hun 25-jarig bruiloft. Ter gelegenheid hiervan werd er een erepoort voor het huis gebouwd. Enkele knechten werkten tot op hoge leeftijd voor hem. Toen zij hiertoe niet meer in staat waren regelde hij voor hen samen met het kerkbestuur een klein ouderdomspensioen. In deze tijd was dit nog een unicum.

22 NHA. Persoon en gezinskaarten Velsen.
NHA. Kadaster Velsen, art. 1672 en 3617.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8441 akte 32.
Website Wie was Wie.
IJmuider Courant 31-1-1917, 10-5-1919, 9-6-1917 en 5-11-1917.
Akte beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.
Informatie van Carol van Driel-Murray, Leiderdorp.

8.
De erepoort voor het huis ter
gelegenheid van het 25 jarig huwelijk
van Andries Zadel en Elselina
Cornelia Brinkman.
Foto beschikbaar gesteld door
Martinus J.J. van Schaik,Velsen_Zuid.

Bij de bouw van een extra schuur werd er een skelet van een paard gevonden dat al snel het paard van de schout werd genoemd. Wat het schilderwerk betrof verzorgde Andries ondermeer het schilderen van de wapenschilden op de koetsen van de bewoners van de buitenplaatsen in Velsen, bijvoorbeeld voor de families Boreel en Van Tuijll. Andries had geen opvolgers voor zijn bedrijf. Niet lang voor zijn overlijden verkocht Andries zijn bezit in 1919 aan Johannes Gijsbertus Bresser. Deze was een meesterschilder die woonde in Velsen. Het verkochte werd beschreven als een woonhuis met schilderswerkplaats en een afzonderlijk gebouwtje dat ingericht was als werkplaats, daarbij een erf en grond en het geheel stond op de hoek van de Rijksstraatweg en de Noorderdorpstraat. De woning aan de Rijksstraatweg op perceel 4193 was hierbij niet inbegrepen. Achter het Schouthuis stond op het achtererf nog een gebouwtje. Bij verkoop waren inbegrepen diverse roerende goederen bestaande uit een ladder, steiger, twee handkarren, trappen, lege verfpotten, twee afbrandlampen, gebruikte kwasten, twee ijzeren verfmolens, een stenen verfmolen en enige gereedschappen. Het Schouthuis werd verkocht voor 13.000 gulden. Uit de akte wordt duidelijk dat schilders in die tijd hun verf nog zelf maakten. In de akte werd vastgelegd dat

indien de koper van het verkochte perceel nr. 4028 een open erf maakt, de verplichting ontstaat om aan de heer Arisz, eigenaar van perceel nr. 1869 een strook grond te verkopen van 1 meter breed aan de westzijde van perceel nr. 1869 voor de prijs van 7 gulden.

Dit zal vastgelegd zijn om het ongerief van een open erf op enige afstand te houden van de woning van de buurman. Andries overleed op 57-jarige leeftijd in 1919. Hij werd begraven op de begraafplaats De Biezen.²³

Johannes Gijsbertus Bresser was geboren in Arnhem en in 1904 te Arnhem gehuwd met Berdina Boesveld die geboren was in Doetinchem. Hun dochter Johanna Wilhelmina werd geboren te Arnhem in 1905. Zij verhuisden naar Rheden waar in 1911 hun zoon Johannes Gijsbertus werd geboren. In 1919 vertrok het gezin naar Velsen. Johannes Gijsbertus senior zette het schilderbedrijf in het Schouthuis voort. Voor de aankoop van het Schouthuis had Johannes Gijsbertus een lening afgesloten van 8000 gulden om bepaalde zaken te financieren. Hierbij was zijn nieuw verworven bezit het onderpand. In 1925 werden de woning, de

23 Notariële akte beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.
NHA. Kadaster Velsen, art. 1672 en 3617.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8441 akte 32.

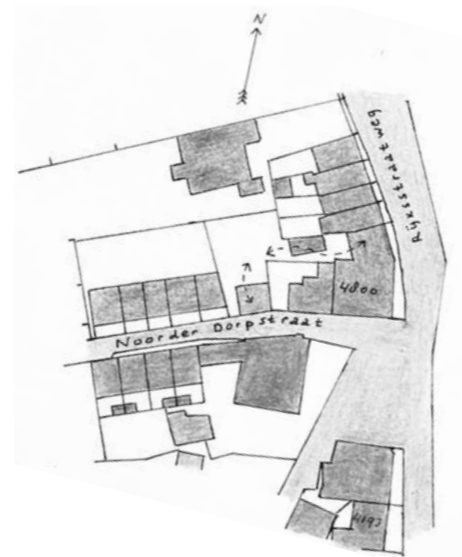

9. Links het pand naast het schouthuis dat in 1936 is gebouwd op de plaats van het gesloopte noordelijk deel van het Schouthuis. Foto Noord-Hollands Archief, de beeldbank KNA001002028.

werkplaats het erf en de tuin kadastraal onder één perceel nummer 4800 gebracht. Maar in 1935 werd het perceel weer opgesplitst waarbij het noordelijk gedeelte van het Schouthuis een eigen perceel nummer 5932 kreeg en het zuidelijk deel met de werkplaats, schuur en erf nummer 5933. Dit werd in 1936 gevolgd door de verkoop van het noordelijk deel van het Schouthuis en de verbouwing van het zuidelijk deel. Het noordelijk deel verkocht hij aan zijn zoon Johannes Gijsbertus jr. voor 860 gulden. Voor zover uit de bronnen is op te maken is voor de verkoop het oude noordelijk gedeelte van het Schouthuis vervangen door een nieuw huis. Hier ging Johannes Gijsbertus jr. wonen die in dat jaar getrouwd was met Johanna Gezina Wagenaar uit Beverwijk. Het pand kreeg het adres Meervlietstraat 16A.²⁴

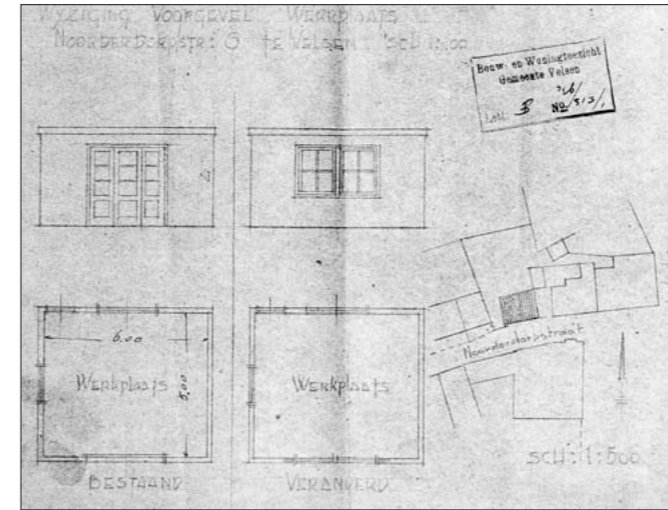
Junior werkte toen al volop mee in het bedrijf van zijn vader. In 1938 was junior benoemd tot leraar voor het praktisch schilderen bij de Nijverheidsschool in IJmuiden. Junior behaalde in 1941 zijn diploma voor vakbekwaamheid voor het schildersbedrijf tot toepassing van de Vestigingswet. Hiermee was hij voorbereid om in de toekomst het bedrijf van zijn vader over te nemen. In 1948 trad junior op als examinator bij het examen voor vakbekwaamheid voor schilderen te Haarlem. Ook door de Examen Corporatie voor het Huisschildersambacht werd hij in 1951 benoemd als lid van de examencommissie voor de

10. Het Schouthuis en zijn omgeving in 1925. Perceel 4800 is het Schouthuis. De werkplaats achter op het erf was in 1880 gesloopt. Links op het perceel, aan de Noorderdorpstraat, staat de werkplaats die in 1909 was aangekocht door Andries Zadel. De woning op perceel 4193 werd door Andries Zadel en Anthonie Gradus Niesen aangekocht in 1905. Achter op het erf staat een schuur. J. Morren, naar een kadastrale wijzigingskaart uit 1925.

11. Drie generaties Bresser: Johannes Gijsbertus Sr., Johannes Gijsbertus jr. en Anton met verblijf en kwast. Foto beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.

24 IJmuider Courant, 3-10-1938, 7-8-1941, 21-7-1948, 31-5-1951 en 20-4-1957.

12. De verbouwingstekening van de werkplaats uit 1946. Beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.

13. Johannes Gijsbertus Bresser jr., zijn vrouw Johanna Gezina Wagenaar, zijn zoon Anton en zijn dochter Ineke, bij de opening van het nieuwe bedrijfspand aan de Velserburch in 1969.

examens voor de Vestigingswet Kleinbedrijf. Verder was junior actief bij de *studieclub schilders voor Velsen* waar hij in 1949 en 1957 een lezing hield, respectievelijk over verfstoffen en het ontstaan van lettertypes.²⁵

Van de losstaande werkplaats aan de Noorderdorpstraat werd in 1946 de voorgevel gewijzigd. Een grote bedrijfsdeur werd vervangen door een dubbel venster. Op 73-jarige leeftijd was voor senior de tijd aangebroken om het bedrijf over te dragen. Dit gebeurde in 1951 toen hij het schildersbedrijf verkocht aan zijn zoon voor 6000 gulden. Het geheel bestond toen uit een woonhuis, schilderswerkplaats, erf en grond. Voor de verkoop was op het achtererf al een bergplaats gebouwd. Senior overleed in 1953 op 76-jarige leeftijd en werd begraven op de begraafplaats De Biezen in Santpoort-Noord. Berdina Boesveld overleed in 1961 op 84-jarige leeftijd.

Johannes Gijsbertus jr. bleef actief in de schilderswereld. Zo werd hij vertegenwoordiger voor de afdeling van de landelijke Bond van Nederlandsche Schilderpatroons. Uit het huwelijk van Johannes Gijbertus en Johanna Gezina Wagenaar kwamen drie kinderen voort. In 1939 werd Johannes Gijbertus geboren maar deze overleed 5 jaar oud in 1944. Daarna werden geboren Anton in 1947 en Ineke in 1948.²⁶

Rond 1957 begonnen zich donkere wolken te vormen boven het dorp Velsen. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat had plannen gemaakt om het Noordzeekanaal te verbreden. In het streekplan uit die tijd was al bekend dat de verbreding zich uit zou gaan strekken tot en met het toen bekende Pleintje van Bresser. Het gemeentebestuur verzette zich ertegen omdat zij niet overtuigd was van de noodzaak van deze ingrijpende kanaalverbreding. Maar de gemeente had geen macht genoeg om dit tegen te houden. In 1960 werd bekend dat het Rijk de opstallen en de grond ging opkopen of zonodig zou gaan onteigenen. In 1967 was het zover dat Johannes Gijsbertus de woning en de werkplaats moest verkopen aan Verkeer en Waterstaat. Het bedrijf werd verplaatst naar een nieuw bedrijfspand waarin een spuitrij, montagehal, magazijn en winkel waren ondergebracht. Het bedrijfspand was gebouwd aan de Velserburch in de oostelijke uitbreiding van het dorp Velsen. Johannes Gijsbertus woonde met zijn gezin nog steeds in de woning aan de noordkant van het Schouthuis, Meervlietstraat 16a. Ook dit moest gesloopt worden. Hij kocht in 1965 een stuk grond aan de Velserdijk in de oostelijke uitbreiding van het dorp. Hier liet hij een woning bouwen waar hij met zijn gezin ging wonen.

25 NHA. Hyp. 4, inv. nr. 9430 akte 98. NHA. Kadaster Velsen, art. 8135 en 12692. IJmuider Courant, 13-10-1949, 14-2-1957 en 25-8-1953. Verbouwingstekening beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.
26 IJmuider Courant 20-2-1957, 29-9-1960, 28-12-1968 en 19-2-1969.

14.
Het Schoutshuis in 1961.
Foto Noord-Hollands Archief, de beeldbank, KNA0012032.

15.
Het Schoutshuis vlak voor de sloop.
Foto privé verzameling auteur.

17.
Het Schoutshuis op de rand van het kanaal, vlak voor de sloop.
Foto beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.

18.
Het Schoutshuis tijdens de sloop in 1969.
Foto Noord-Hollands Archief, de beeldbank, KNA001002070.

Op 3 januari 1969 werd het nieuwe bedrijfspand aan de Velserburch feestelijk geopend. Dit viel gelijk met het feit dat Johannes Gijsbertus Sr. 50 jaar geleden uit Velp naar Velsen was gekomen. Het bedrijf had bij de opening van het nieuwe pand 20 personeelsleden in dienst.

Onder drang van Rijkswaterstaat moest het Schoutshuis met spoed gesloopt worden en het zou verloren gaan. Maar er kwam redding voor dit oude pand. Op initiatief van de heer J. Strootman, restauratiedeskundige bij de firma Holleman werd er een overleg gehouden met zijn firma en wethouder Ockeloen. Ook de gemeente vond het Schoutshuis historisch waardevol en vond dat het huis op en andere plaats in het dorp herbouwd kon worden. Dit leidde ertoe dat op kosten van de firma Holleman het pand zorgvuldig werd afgebroken en tot in detail opgemeten werd voor een toekomstige herbouw. Ook de opslag van het afbraakmateriaal werd verzorgd door de firma Holleman. In februari 1969 was het pand gesloopt en kon de kanaalverbreding bij het dorp Velsen zijn voltooiing krijgen.²⁷

In 1970 ging Anton Bresser werken in het schildersbedrijf van zijn vader. In dit jaar vormde hij met zijn vader een vennootschap onder de naam "Firma J.G. Bresser en Zn". Rond 1976 stopte Johannes Gijsbertus met zijn werkzaamheden. Hij overleed in 1983 op 72-jarige leeftijd. Zijn weduwe Johanna Gezina Wagenaar overleed in 1964. In 2017 stopte ook Anton met het schildersbedrijf dat inmiddels een eenmanszaak was geworden.²⁸

In 1976 was het zover dat het Schoutshuis herbouwd kon worden. Geesienes of Gejus Johannes van der Veen was de eigenaar van reclamebureau en zeefdrukkerij "Gejus". Het bedrijf van Gejus was gevestigd in een bunker in de Heerenduinen die hij huurde van de familie Boreel. Hij had op aanwijzing van de gemeente een stuk grond kunnen pachten aan de Torenstraat bij de oever van het Noordzeekanaal. Bij de herbouwplannen kreeg hij planmatige ondersteuning van wethouder C. Ockeloen. Gejus had een grote betrokkenheid bij het Schoutshuis omdat hij als schildersleerling bij het bedrijf van Bresser in de leer was geweest. Hij kende het huis vanuit die tijd. Hij heeft met grote inzet en financiële inbreng het huis in 1977 geheel herbouwd. De herbouwkosten werden vooraf geraamd op ongeveer 353.000 gulden. Er was voor een deel subsidie te verkrijgen, over dit deel werd 30% subsidie uitgekeerd.

16.
Een vloepapier met reclame voor het bedrijf J.G. Bresser en Zn. Vloepapier dateert uit de tijd dat er nog met pen en inkt werd beschreven, de nog natte inkt werd droog gemaakt met het absorberend vloepapier. Beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.

²⁷ Oprichtingsakte beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid. 25-8-1953

²⁸ IJmuider Courant 22-9-1976 en 12-6-1989.

Informatie van een uitnodigingskaart uit 1969 beschikbaar gesteld door Anton Bresser, Velsen-Zuid.

Informatie beschikbaar gesteld door Martinus J. J. van Schaik, Velsen-Zuid.

De herbouw was op een aantal punten aangepast. De belangrijkste punten zijn: het L-vormige schuine dak boven het hoekhuis (op de hoek van het huis) werd vervangen door een rechtopstaande topgevel. In de dakkapel aan de lange zijde van het huis werd een tweede dakkapel aangebracht waardoor op de verdieping meer licht verkregen werd. In de lange voorgevel verviel de bedrijfsdeur en op deze plaats werd een venster aangebracht. In de korte voorgevel verviel een deur en een venster werd een stukje opgeschoven. Op zijn oorspronkelijke locatie stond het huis met zijn rug naar het Noordzeekanaal. Op de nieuwe locatie stond het huis met zijn voorgevel naar het Noordzeekanaal zodat van uit de woonkamer zicht werd verkregen op de langsvarende schepen. Het interieur van het huis werd geheel aangepast aan de eisen van de tijd. Gejus had liever de bouwgrond aangekocht maar de gemeente gaf dit alleen in erfpacht uit. De erfpacht werd voor de eerste vijf jaar vastgesteld op 3.240 gulden per jaar. Gejus kon jaren in zijn droomhuis wonen, maar financiële problemen leidden ertoe dat hij het huis moest verkopen.²⁹

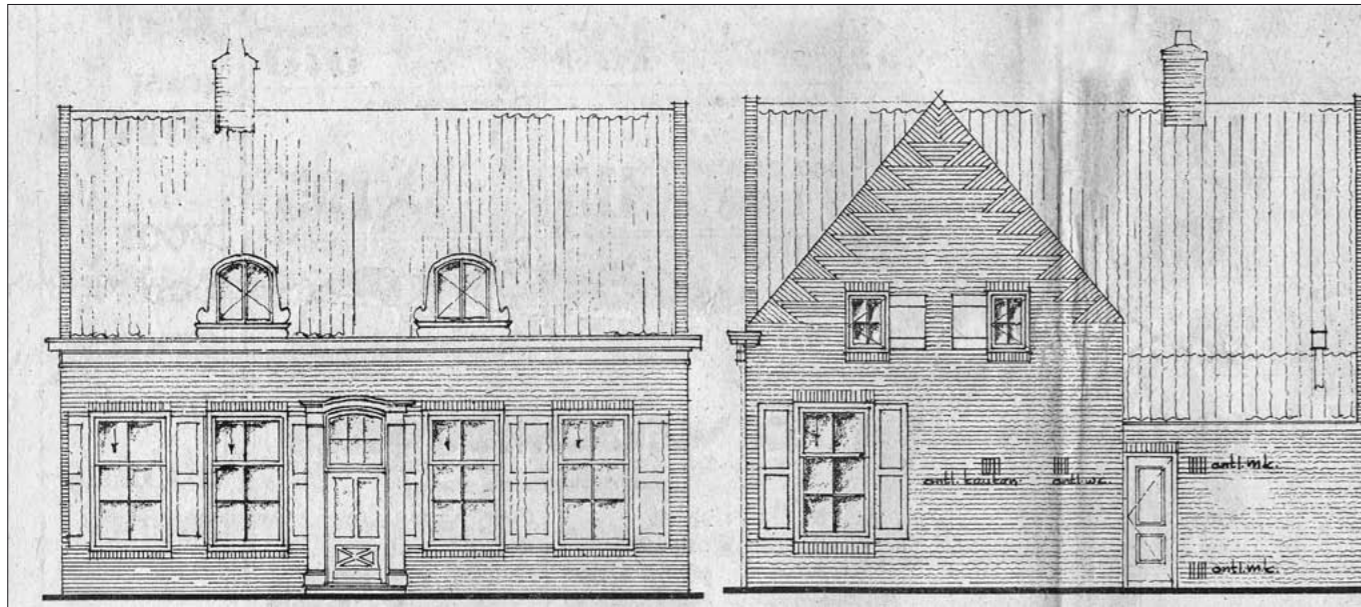
In 1988 werd het pand door Gejus te koop aangeboden waarbij het omschreven werd als een huis met parterre groot 75 m². In het huis waren een kamer die voorzien was van een open haard, een keuken die door een open boog verbonden was met de woonkamer, hal, toilet, luxe badkamer op de benedenverdieping en een garage. Op de verdieping bevonden zich zes slaapkamers met daarboven een zolder. Het pand staat op erfpachtgrond.

De nieuwe eigenaresse werd Petronella Mathilde Lucas die gehuwd was met Huibert Winkel, van beroep econoom. Na de aankoop bleek dat er veel houtwerk vervangen moest worden wat een flinke tegenvaller was voor het echtpaar. Tevens werd het pand inwendig verbouwd. Beneden werd de badkamer tot een studeerkamer verbouwd. Op de bovenverdieping werden de vijf slaapkamers teruggebracht naar twee slaapkamers met ieder een eigen badkamer. De vlizotrap naar de vliering werd verplaatst naar een van de slaapkamers. De deur aan de zuidkant van het huis was een hele deur, deze werd opgesplitst in een boven- en ondergedeelte. In het bovengedeelte werden twee staande ramen aangebracht met metalen rekjes ervoor. De luiken van de ramen verkeerden in slechte staat en werden vervangen. Er werden opvouwbare luiken aangebracht die in opgevouwen toestand beter pasten in de muurvlakken tussen de ramen. Voor de symmetrie werden alle luiken zo uitgevoerd. Het echtpaar merkte dat zij in een monument woonden dat de aandacht trok. Regelmatig stonden bezoekers van het dorp door de ramen naar binnen te gluren alsof het een soort museum was.

²⁹ De Telegraaf 24-2-1988.

IJmuider Courant 12-6-1989.

Informatie beschikbaar gesteld door Martinus J. J. van Schaik, Velsen-Zuid.

19.
De herbouwtekening van het Schoutshuis.
IJmuider Courant 22-9-1976.

Het echtpaar had geen kinderen. Petronella Mathilde hield het huis in bezit tot 2004, toen zij het huis te koop aanbood. Er diende zich al snel een koper aan die er graag in wilde wonen. Dit werd Martinus Johannes Jozephus van Schaik. Maar tijdens het aankoopproces liep hij tegen een probleem aan inzake de erfpacht. In het koopcontract was opgenomen dat de door de erfpachter gestichte opstallen en aangebrachte beplanting en eventuele andere werken van stonde af aan de gemeente Velsen in eigendom zullen toebehoren. Deze bepaling vloeiende voort uit het afgesloten erfpachtcontract met de gemeente. Deze bepaling zat hem niet lekker want hieruit kon hij opmaken dat opstallen die hij wilde kopen niet zijn feitelijk eigendom werden. Maar zowel door zijn makelaar als zijn notaris werd verklaard dat dit artikel in de koopakte van weinig belang was en dat hij de feitelijke eigenaar werd van de opstallen en de aanwezige tuinbeplanting. Op basis daarvan zette hij de aankoop door.

Martinus Johannes is getrouwd met Felicia Jacoba van der Meijden. Het echtpaar heeft drie kinderen, Justinus Johannes Nicolaas, Martinus Johannes Nicolaas en Petrus Johannes Nicolaas. Na jaren van woongenot werd er onverwacht in het dorp een ander aantrekkelijk huis te koop aangeboden. Het was het Huis van de Metselaar aan de Middendorpstraat 1. Dit huis heeft een oude geschiedenis die is beschreven in het ledenbulletin van het Historische Genootschap Midden Kennemerland uit 2013. Dit huis bood voor Martinus en Felicia de mogelijkheid om gelijkvloers te gaan wonen omdat op de benedenverdieping twee kleine slaapkamers tot één ruime slaapkamer verbouwd kon worden. Zijn zoon Petrus had belangstelling om het Schoutshuis te kopen. Maar Martinus had nog steeds twijfels over de bepaling in het erfpachtcontract. Hij wilde zijn zoon niet opzadelen met de bepaling waarbij het huis geen feitelijk eigendom was. Hij trad in overleg met de gemeente Velsen over de uitleg van het gewraakte artikel in zijn koopcontract dat voortvloeiende uit het pachtcontract met de gemeente. Hierbij werd duidelijk dat de opstal en de tuinbeplanting feitelijk eigendom van de gemeente Velsen waren. Martinus vroeg aan de gemeente of het pachtcontract zodanig aangepast kon worden dat het gewraakte artikel in het koopcontract kon vervallen. In 2015 kwam het verlossende bericht van de gemeente Velsen dat in de originele akte van uitgifte een (onbedoeld) beding was opgenomen inhoudende dat de woning terstond van de oprichting in eigendom toebehoorde aan de gemeente. Maar een uitgevoerd onderzoek had uitgewezen dat het niet de bedoeling was van de gemeente om een eigendomspositie in de woning, de andere werken en de beplanting te verkrijgen bij het uitgeven van de erfpacht. De gemeente bood Martinus aan de erfpacht in één keer af te kopen voor een eenmalig bedrag. Opgelucht maakte Martinus hier gebruik van en hij kon met een gerust hart het huis verkopen aan zijn zoon Petrus.

20.
Het verplaatste schouthuis aan de Torenstraat. Foto J. Morren 2016.

In 2015 konden Martinus en zijn vrouw verhuizen naar de Middendorpstraat 1 en kon zijn zoon met zijn gezin verhuizen naar het Schoutshuis aan de Torenstraat 16. Petrus is getrouwd met Susanna Ruigrok en zij hebben twee kinderen, Victor en Juliette.

Het Schoutshuis is, hoewel het is verplaatst en opnieuw is opgebouwd, een parel in het monumentale dorp Velsen die de herinnering levend houdt aan een belangrijk stuk bewoningsgeschiedenis in het dorp. Het huis is een gemeentelijk monument.³⁰

Archeologie

Tijdens de sloop van de panden ten behoeve van de kanaalverbreding werd door de Archeologische Werkgroep Velsen de sloop van de panden begeleid door archeologisch onderzoek. Hierbij werden in de kelder van het Schoutshuis twee aardewerk voorwerpen gevonden uit de 18e eeuw. Het ging om een steengoed mineraal waterfles gemaakt in het Westerwald van het merk Selters uit de periode 1775-1810. En als tweede een afroomschaal gemaakt in Bergen op Zoom uit de periode 1775-1800. Opvallend is dat de beide voorwerpen dateren uit dezelfde periode en mogelijk aangeschaft zijn door de bewoner van het Schoutshuis die er toen woonde. Dat was Jacob Offerman die het huis in die tijd huurde. Hij was getrouwd met Anne de Wilde en was winkelier. Hij overleed op 53-jarige leeftijd in 1820.

Hiermee sluiten we het verhaal over het Schoutshuis.

Jan Morren

Met dank aan:

Anton Bresser, Velsen-Zuid.

Archeologische Werkgroep Velsen.

Carol van Driel-Murray, Leiderdorp.

Martinus Johannes van Schaik, Velsen-Zuid.

Petra Lucas, Velsbroek.

Siebe Rolle, Velsen-Zuid.

21.
De mineraalwaterfles uit het Westerwald.

22.
De Afroomschaal.

³⁰ Archief archeologische Werkgroep Velsen.
Website Open Archieven.

